

Otomasyondan üretken yapay zekaya: iletifim eğitimi alan yazınının RStudio ile bibliyometrik haritalandırılması (2018-2026)

From automation to generative ai: a bibliometric mapping of communication education literature with RStudio (2018-2026)

Recep Altay

¹İğdir University, Tuzluca Vocational School, Department of Audio-Visual Techniques and Media Production, İğdir, Türkiye

Özet: Bu çalışma, 2018-2026 yılları arasında iletifim eğitimi ve yapay zeka (YZ) kesişiminde üretilen akademik literatürü bibliyometrik bir yaklaşımla analiz ederek disiplinin entelektüel haritasını, zamansal evrimini ve kavramsal odak noktalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. İletifim eğitimindeki teknolojik dönüşümü bütüncül bir yaklaşımla sunan araştırma, alandaki literatür boşluklarını belirleme ve geleceğin pedagojik paradigmaları için veri temelli bir referans noktası oluşturması bakımından önem taşımaktadır. Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen 129 dokümanlık veri seti, R programlama dili bünyesindeki Bibliometrix paketi ve Biblioshiny arayüzü aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu kapsamda yıllık bilimsel üretim sayıları; en üretken ve atıf alan kurumlar, ülkeler, yazarlar ve kavramsal ağ yapıları dâhilinde incelenmiştir. Elde edilen bulgular, alandaki akademik üretimin Üretken Yapay Zeka (ÜYZ) teknolojilerinin ana akımlaşmaya başladığı 2022 yılı itibarıyla belirgin bir ivmelenme yaşadığını ve 2025 yılında zirve noktasına ulaştığını göstermektedir. Coğrafi ve kurumsal dağılımda Amerika Birleşik Devletleri merkezli çalışmaların öncü bir rol üstlendiği tespit edilmiştir. Ağ ve faktör analizleri sonucunda öne çıkan kavramlar; yapay zeka, pedagoji, eleştirel iletifim pedagojisi ve deneyimsel öğrenme etrafında yoğunlaşmaktadır. Analizler, güncel YZ tartışmalarının araçsal bir teknoloji adaptasyonundan ibaret kalmadığını; aksine eleştirel pedagoji geleneğiyle felsefi ve kuramsal bir süreklilik taşıdığını ortaya koymaktadır. YZ entegrasyonunu yalnızca teknik bir yetkinlik olarak değil, deneyimsel ve eleştirel bir eğitim felsefesi düzleminde konumlandırması çalışmanın literatürdeki temel özgün değerini oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: İletifim eğitimi, eleştirel iletifim pedagojisi, üretken yapay zekâ, bibliyometrik analiz

Abstract: This study aims to reveal the intellectual structure, temporal evolution, and conceptual focal points of the discipline by analyzing the academic literature produced at the intersection of communication education and artificial intelligence (AI) between 2018 and 2026 through a bibliometric approach. Offering a holistic view of the technological transformation in communication education, this research is significant in identifying literature gaps and establishing a data-driven reference point for future pedagogical paradigms. The dataset of 129 documents retrieved from the Web of Science (WoS) database was analyzed using the Bibliometrix package and Biblioshiny interface within the R programming environment. Within this scope, annual scientific production figures were examined alongside the most productive and cited institutions, countries, authors, and conceptual network structures. The findings indicate that academic production in the field experienced a distinct acceleration starting in 2022 coinciding with the mainstreaming of Generative Artificial Intelligence technologies and reached its peak in 2025. Geographic and institutional distribution reveals that United States-centered studies have played a pioneering role. Concepts emerging from network and factor analyses primarily cluster around artificial intelligence, pedagogy, critical communication pedagogy, and experiential learning. The analyses demonstrate that contemporary AI discussions are not merely confined to instrumental technology adoption; rather, they exhibit a philosophical and theoretical continuity with the tradition of critical pedagogy. Positioned at the intersection of experiential and critical educational philosophies rather than treating AI integration merely as a technical skill, this study derives its fundamental original value in the literature.

Keywords: Communication education, critical communication pedagogy, generative ai, bibliometric analysis

Citation: Altay, R. (2026). From automation to generative ai: a bibliometric mapping of communication education literature with RStudio (2018-2026). *International Journal of Communication and Art*, 7(18), 57-73

Extended Abstract

The speed of digital transformation has pushed communication education beyond a mere transfer of technical skills, leading to an ontological questioning centered on human-machine communication. Particularly, the mainstreaming of Generative Artificial Intelligence (GAI) technologies since 2022 has necessitated a shift in the curricula and pedagogical approaches of communication faculties toward a hybrid model. This study aims to reveal the intellectual structure, dynamics of change, and global trends of the discipline by analyzing the academic literature produced at the intersection of communication education and AI between 2018 and 2026 through a bibliometric approach. The primary significance of the research lies in mapping the transition from automation-oriented processes to cognitive partnership-based pedagogies with quantitative data, thereby providing a data-driven roadmap for educators.

The rapid pace of digital transformation has propelled communication education into an ontological inquiry within the axis of human-machine communication; specifically, the mainstreaming of GAI since 2022 has mandated that communication faculties transform their pedagogical understandings into a hybrid model. A bibliometric analysis of 129 academic studies produced between 2018 and 2026 proves that academic production in the field experienced a significant leap starting in 2022, reaching its peak in 2025, and created a strong academic impact with a high citation rate of 4.783 per document. Contrary to common belief, this transformation process is not a rootless technical change; rather, it is built upon the tradition of Critical Communication Pedagogy represented by figures such as Freire (2010) and Fassett ve Warren (2007). It positions AI integration not merely as an automation tool, but as an augmentation process that expands intelligence as emphasized by Luckin (2018) and as a smart partner that alleviates cognitive load, in the words of Mollick and Mollick (2023).

Analysis results indicate that the United States dominates the literature with 75 publications, Arizona State University has assumed institutional leadership, and application-oriented competencies such as Business Communication and Design Thinking have come to the fore after 2024. In light of Selwyn's (2021) digital factory warning and Noble's (2018) algorithmic oppression thesis, it is a critical necessity for educators to move beyond teaching technical tools to develop a hybrid pedagogy focused on algorithmic literacy, digital anthropology, and ethics, while transforming assessment processes into a reflective portfolio system as suggested by Cotton (2024).

The research utilizes the bibliometric analysis method, which presents the network structure of a discipline through objective data. The dataset was created via the Web of Science (WoS) database, filtering the Communication category and correlating keywords such as Generative AI, Curriculum, and Pedagogy using Boolean logic. A total of 129 qualified studies (articles, proceedings, book reviews, etc.) reached during the scan conducted on February 25, 2026, were included in the analysis. The R-based Bibliometrix R-Package and Biblioshiny interface were used for data visualization and network analysis. The analyses cover a wide spectrum, including annual scientific production, most cited journals, institutional collaborations, and co-occurrence networks.

The results show that the USA dominates the literature with 75 publications and 289 citations, followed by India and Australia. Arizona State University (15 articles) leads at the institutional level, while the journal Communication Education stands out as the most influential medium in the field. The annual production graph proves that automation discussions starting in 2018 experienced a major leap with GAI after 2022, reaching a peak in 2025 (24 publications). The co-occurrence network and thematic evolution diagrams confirm the central position of pedagogy and critical communication pedagogy. Factor analysis reveals that the literature is clustered along two main axes: on one side, critical inquiries focused on social justice, race, and identity; on the other, professional competencies such as business communication, design thinking, and technical communication. The shift of interest toward Business Communication since 2024 symbolizes the transformation of AI from a theoretical discussion into a concrete professional application area.

The study proves that AI integration is a profound philosophical transformation built on the tradition of critical pedagogy rather than a radical technical shift. The fundamental originality that distinguishes this research is its analysis of AI not just as a skill set, but as a human-centered and student experience-centered phenomenon through historical and theoretical links. Educators are encouraged to develop a hybrid pedagogy focused on ethics and digital anthropology. The low publication frequency in Turkey (F=2) indicates that the field is still in its maturation stage at the local level. For the future of the discipline, it is critical for subsequent research to increase international co-authorship and enrich the Western-centric focus with cultural localities. Ultimately, the communicator of the future must be trained not just as a user of technology, but as a critical actor who observes ethical boundaries and social benefits.

Giriş

Günümüzde iletifim eğitimi, YZ'nin salt bir araç olmaktan çıkıp anlatı inşaa süreçlerine doğrudan katıldığı insan-makine iletifimi (Guzman ve Lewis, 2020, s. 80) gerçeğiyle bir dönüşüm eşığindedir. Bu yeni gerçeklik, eğitim kurumlarını teknik beceri öğreten merkezlerden, insan ve makine zekasının ontolojik sınırlarını tartışan kuramsal laboratuvarlara evrilmeye zorlamaktadır. Ancak bu teknolojik ivme, beraberinde ciddi pedagojik riskleri de getirmektedir; Selwyn (2021) tarafından kavramsallaştırılan eğitimin bir dijital fabrikaya dönüşmesi, yani standartlaşmış ve veri odaklı bir üretim bandına hapsolme tehlikesi, bu sürecin en kritik eleştiri noktalarından biridir. Bu noktada, Freire (2010, s. 380) ve Fassett ve Warren (2007) tarafından temsil edilen *Eleştirel İletifim Pedagojisi* geleneği, teknolojinin özgürleştirici bir bilinçle mi yoksa yeni bir tahakküm aracı olarak mı kullanılacağını sorgulayan temel bir denge unsuru olarak karşımıza çıkar. Zira YZ entegrasyonu, sadece teknik bir uygulama becerisi değil; Wardle ve Derakhshan'ın (2017) vurguladığı gibi, algoritmik şüphecilikten kültürel yerelliğe kadar uzanan çok katmanlı bir yeni nesil iletifimci kimliğinin inşasını zorunlu kılmaktadır. Neticede, Grassini (2023, s. 610) ve Kieslich (2022) gibi araştırmacıların işaret ettiği üzere, mevcut alanyazın etik kutuplaşmalar ve Batı merkezli önyargılar gibi dağınık sorunlarla çevrili olsa da, bu tartışmalar iletifim eğitiminin metodolojik ve felsefi köklerini yeniden tanımlama potansiyeline sahiptir.

Bu dönüşüm süreci, sadece müfredatın güncellenmesiyle sınırlı kalmayıp, iletifimin etik zeminini de radikal bir biçimde yeniden sorgulamayı zorunlu kılmaktadır. Brundage vd. (2018), YZ'nin kötü niyetli kullanım potansiyeline dikkat çekerek, yeni nesil iletifimcilerin sadece içerik üreticisi değil, aynı zamanda dijital birer güvenlik ve doğrulama uzmanı olmaları gerektiğini savunur. Bu bağlamda, Noble'ın (2018) *Algoritmik Baskı* tezi, iletifim eğitiminde teknolojik iyimserliğin ötesine geçilmesi gerektiğini hatırlatır. Zira eğitim süreçlerine entegre edilen her algoritma, mevcut toplumsal önyargıları ve eşitsizlikleri (ırk, cinsiyet, sınıf) yeniden üretme riski taşımaktadır. Dolayısıyla, Floridi (2014) tarafından kavramsallaştırılan Onlife evreninde, dijital ve fiziksel gerçeğliğin iç içe geçmesi, iletifim pedagojisinin sadece teknik yeterliliğe değil, bilgeliğ odaklı bir etik anlayışına dayanmasını gerektirir. Luckin (2018) ise bu noktada *Zeka Tasarımı* kavramıyla, YZ'nin öğretmenini yerini almasından ziyade, insan yaratıcılığını destekleyen bir asistan olarak konumlandırıldığı bir modeli önerir. Sonuç olarak, iletifim fakülteleri için asıl meydan okuma, Postman'ın (2011) teknolojik determinizm konusundaki uyarılarını dikkate alarak, teknolojinin büyüleyici hızına kapılmadan, eleştirel düşüncüyü ve insan merkezli anlam inşasını merkeze alan bir hibrit pedagoji geliştirmektir.

Bu çalışma; iletifim eğitimi ile YZ kesişimindeki teknolojik evrimi, kuramsal eğilimleri ve pedagojik dönüşüm süreçlerini ele alarak bu alandaki stratejik fırsat ve zorluklara odaklanmaktadır. YZ'nin iletifim eğitimindeki geleceği ve değişen eğitim paradigmalarındaki rolü, bilgi çağında akademik disiplinlerin geçirdiği dönüşüme dair kritik içgörüler sunmaktadır. Araştırma safhasında, 2018-2026 yılları arasında iletifim eğitimi ve YZ ekseninde üretilen akademik literatür, WoS veri tabanı üzerinden bibliyometrik analize tabi tutulacaktır. Çalışma kapsamına 2026 yılı verileri de dahil edilmekle birlikte; veri taraması 25 Şubat 2026 tarihi itibarıyla tamamlandığından, söz konusu yıla ait bulgular yalnızca bu tarihe kadar olan dönemi temsil etmektedir. Bu doğrultuda; küresel yayın trendleri, en üretken ülkeler, baskın anahtar kelimeler ve literatürdeki temel kuramsal boşluklar incelenerek; elde edilen veriler tablo, grafik ve haritalar aracılığıyla görselleştirilerek sunulacaktır.

YZ Kısacasında Geleceğin İletifimcisini Yetiştirmek

21. yüzyılın ikinci çeyreğine girerken iletifim fakülteleri ve yeni medya disiplinleri, dijital teknolojilerin etkisiyle tarihinin en köklü paradigma kaymalarından birini yaşamaktadır. Bu dönüşümün temel dinamiği; 2010'ların ortasında veri gazeteciliği ve içerik yönetim sistemleri ile somutlaşan otomasyon süreçlerinden (Caswell ve Dörr, 2018, s. 490), 2022 sonrasında hız kazanan ÜYZ teknolojilerine geçiştir. Pavlik (2023, s. 88), bu süreci akademik kurumlar için bir 'pedagojik çeviklik testi' olarak tanımlamakta; eğitim yapılarının yalnızca yeni araçları benimsemekle yetinmeyip, kurumsal kimliklerini YZ ekseninde hibrit bir modele dönüştürmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Yazara göre, geleneksel otomasyon merkezli

eğitim anlayışı verimlilik ve hıza odaklanırken; ÜYZ, öğrenme sürecini teknik bir kolaylaştırıcının ötesine taşıyarak yaratıcı, eleştirel ve etik boyutlarıyla yeniden tanımlamaktadır.

Güncel literatür, YZ'nin eğitimdeki rolünü basit bir otomasyondan öte, insan yetilerini geliştiren bir 'artırım' süreci olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda YZ, insan zekasının yerini alan bir ikame değil; aksine Luckin'in (2018) vurguladığı gibi zekayı genişleten sosyo-teknik bir ekosistem, Mollick ve Mollick'in (2023) ifadesiyle de bilişsel yükü hafifleterek stratejik düşünmeyi tetikleyen bir 'akıllı ortak' olarak konumlandırılmaktadır.

2018-2021 dönemini kapsayan süreçte YZ'nin literatürdeki yansıması, ağırlıklı olarak otomasyon boyutuyla şekillenmiştir. Bu bağlamda Graefe (2016), rehber niteliğindeki çalışmasında otomasyonun haber odalarında yaratabileceği standartlaşma etkisine ve algoritmaların rutin süreçleri devralırken insan faktörünü mekanikleştirme riskine dikkat çekmiştir. Yazara göre bu dönüşümün mesleki erozyona yol açmaması için; otomasyon süreçlerinin şeffaflık, hesap verebilirlik ve etik denetim ilkeleriyle harmanlanarak iletifim müfredatına entegre edilmesi kritik bir zorunluluktur. Veri gazeteciliğinin haber rutinlerinde yarattığı köklü değişim, Türkiye'deki iletifim eğitimi müfredatlarının sadece teorik metin yazımıyla sınırlı kalmayıp; istatistiksel okuryazarlık, kodlama ve veri görselleştirme gibi disiplinlerarası yetkinlikleri kapsayacak şekilde dijital ekosisteme entegre edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu dönüşüm süreci, sektördeki teknolojik yeniliklerin akademik müfredata homojen bir şekilde aktarılmasını ve öğrencilerin güncel dijital araçlarla donatılmasını eğitimin temel önceliği haline getirmektedir (Narin vd., ss. 215-235).

Kasım 2022'de ChatGPT'nin kamuya açılması bu teknikleşme sürecini yaratıcı bir ortaklık evresine taşıdı; ÜYZ'nin bir kopya çekme aracı mı yoksa beyin fırtınası ortağı mı olduğu tartışmasında Mills ve arkadaşları yasaklayıcı politikaların öğrenmeyi baltaladığını ampirik verilerle ortaya koymuş, Sullivan ve arkadaşları ise üretken akıl yürütme kavramını geliştirerek YZ ile diyalogun yeni bir öğrenme biçimi olduğunu savunmuştur (Mills vd., 2023, ss. 16-30; Sullivan vd., 2024). Bu bağlamda Veglis ve Maniou prompt mühendisliğini iletifimciler için yeni bir dil yetisi olarak tanımlarken White ve arkadaşları sorgu kalıplarının müfredata birer tasarım deseni olarak işlenmesi gerektiğini, zira nitelikli sorgunun nitelikli içerik üretiminin ön koşulu olduğunu vurgulamıştır (Veglis ve Maniou, 2019, s. 5; White vd., 2023).

Almanya'daki üniversiteler üzerinde kapsamlı bir inceleme yapan Kieslich ve arkadaşları iletifim bölümlerinin otomasyona adaptasyonunda kurumsal dirençlerin olduğunu ancak proje odaklı yöntemlerin bu direnci kırdığını tespit etmiştir. Öte yandan müfredatın yapısını ele alan Core ve Flex modelini önererek teorik çekirdeğin sabit kalmasını uygulama kısımlarının ise ÜYZ araçlarına göre esnekleşmesini savunur (Kieslich vd., 2022). ÜYZ'nin yarattığı dezenformasyon riski karşısında Wardle ve Derakhshan (2017) tarafından geliştirilen bilgi düzensizliği çerçevesi, Guzman ve Lewis'in (2020, s. 75) insan-makine iletifimi teorisiyle birleşerek öğrencilere sadece teknik bir doğrulama becerisi değil, aynı zamanda algoritmik şüphecilik aşılamanın önemini ortaya koymuştur. Ancak insan-makine etkileşiminin psikolojisi ve sosyolojisi, bu teknik çerçevenin ötesinde daha derin bir incelemeyi gerektirmektedir. Nitekim Guzman (2018), insanların YZ ile kurduğu duygusal bağ, otomasyon yanlılığı ve bu içeriklere duyulan aşırı güven gibi olguların iletifim eğitiminin odağına alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin hedef kitlelerin YZ üretimlerini nasıl algıladığını ve bu etkileşimin toplumsal dinamikleri nasıl dönüştürdüğünü kavrayabilmeleri için; müfredata sosyal psikoloji ve dijital antropoloji derslerinin entegrasyonu kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir.

Bu dönüşümün bir diğer kritik boyutu da hukuki okuryazarlık ve fikri mülkiyet meselesidir. ÜYZ tarafından oluşturulan içeriklerin telif hakları, kişisel verilerin korunması ve Wachter vd. (2019) tarafından vurgulanan 'algoritmik ayrımcılık' ile 'açıklama hakkı' gibi kavramlar, modern iletifimciler için temel bir bilgi alanı haline gelmiştir. Bu bağlamda, dijital hukuk ve etik dersleri kapsamında; fikri mülkiyet hakları, veri gizliliği ve YZ çıktılarının hukuki sorumluluğu, kuramsal tartışmaların ötesine geçilerek uygulamalı örneklerle müfredata dahil

edilmelidir. Bunun yanı sıra, Van Dijck, Poell ve De Waal (2018) tarafından vurgulanan 'platform toplumu' dinamiği ve bu sürecin ekonomi-politik bağlamı göz ardı edilemez. YZ araçlarının büyük çoğunluğu teknelci teknoloji şirketlerinin kontrolündedir ve bu durum haber üretiminden içerik dağıtımına kadar medyanın geleceğini derinden etkilemektedir. Bağımsız gazeteciliğin bu platformlara bağımlı hale gelmesi karşısında müfredat; Meijas ve Couldry, (2019)'ın kavramsallaştırdığı 'veri sömürgeciliği' ve algoritmik gücün merkezileşmesi, dijital emek ile açık kaynaklı alternatif modeller gibi konuların dahil edilmesinin önerildiği görülmektedir.

Kültürel bağlam ve yerellik meselesinin de en az bu başlıklar kadar önemli olduğu düşünülmektedir. Mevcut literatürün büyük ölçüde Batı merkezli bir perspektif sunması karşısında; YZ modellerinin eğitildikleri veri setleri nedeniyle taşıdığı dilsel ve kültürel önyargılar, Mohamed, Png ve Isaac (2020, s. 675)'ın 'algoritmik sömürgecilik' çerçevesinde eleştirel bir süzgeçten geçirilmelidir. Türkiye bağlamında, bu modellerin yerel nüansları yansıtmaya kapasitesi sorgulanırken; müfredat eklenenecek dilsel ve kültürel çeşitlilik dersleri ile öğrencilerin bu araçları Noble (2018)'ın işaret ettiği sistematik önyargılardan arındırarak yerel bir 'ortak' olarak nasıl konumlandıracakları tartışılmaktadır.

2018-2026 arasını kapsayan bibliyometrik haritalandırmalarda Zawacki-Richter vd., 2019; Grassini, 2023), literatürün eğitimcilerin rollerine dair bir boşluk içerdiğine dair erken bir uyarıda bulunmuş; Grassini ise yayınların özellikle etik ve güven ekseninde kutuplaştığını göstermiştir. Güncel durumda Cotton vd. (2024, s. 235), öğrencilerin yüzde doksanından fazlasının bu araçları kullandığını belirleyerek geleneksel ölçme-değerlendirme yöntemlerinin ölümünü ilan etmiştir. Bu noktada süreç odaklı yeni nesil değerlendirme yaklaşımları devreye girmelidir. Sadece nihai ürünün değil üretim sürecinin de değerlendirildiği portfolyo temelli yansıtıcı bir sistem benimsenmeli; öğrencilerin YZ ile girdikleri diyalogların dökümleri, sorgu mühendisliği adımları ve yaptıkları düzeltmelerin gerekçeleri değerlendirme sürecine dahil edilmelidir.

Eleştirel bir perspektif sunan Selwyn ise eğitimin dijital bir fabrika haline gelme riskine işaret ederek ÜYZ'nin öğrencileri eleştirel düşünceden uzaklaştıran bilişsel tembelliği teşvik eden bir teknolojik bağımlılık yaratabileceği yönünde güçlü bir uyarıda bulunmakta ve pedagojik dengenin yeniden kurulması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu uyarı aynı zamanda psikolojik ve duygusal dayanıklılık kavramını gündeme getirmektedir. Hızla değişen teknoloji karşısında sürekli öğrenme zorunluluğu iletişimci adaylarında kaygı, yetersizlik hissi ve mesleki kimlik krizi yaratabilir. Müfredat öğrencilerin belirsizlikle başa çıkma, sürekli değişime uyum sağlama ve teknolojiyi bir tehdit olarak değil bir araç olarak görmelerini sağlayacak psikolojik dayanıklılık ve öz-yeterlilik eğitimleri eklenmelidir. Bütün bu boyutlar bir arada düşünüldüğünde geleceğin iletişimcisi yalnızca bir YZ kullanıcısı değil aynı zamanda bu dönüşümü eleştirel gözle okuyabilen etik sınırları zorlayan hukuki sorumluluklarının farkında olan kültürel bağlamı gözetken ve toplumsal faydayı ön planda tutan bir aktör olarak yetiştirilmelidir (Selwyn, 2021).

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı, iletişim eğitimi literatüründe 2018-2026 yılları arasında YZ ekseninde gerçekleşen pedagojik ve müfredat temelli dönüşümü bibliyometrik bir perspektifle haritalandırmaktır. Çalışma, özellikle 2022 sonrasında ÜYZ teknolojilerinin (ChatGPT vb.) ana akımlaşmasıyla birlikte, otomasyon odaklı yaklaşımlardan bilişsel ortaklık temelli pedagojilere geçişi nicel ve nitel verilerle ortaya koymayı hedeflemektedir.

Bu doğrultuda çalışma, alanın entelektüel haritasını çıkarmak amacıyla şu araştırma sorularına odaklanmaktadır:

İletişim eğitimi ve YZ kesişimindeki yayın hacmi, yıllık büyüme oranları ve atıf etkileri 2018-2026 periyodunda nasıl bir seyir izlemiştir?

Literatürde öne çıkan anahtar kavramlar (Örn: Prompt Engineering, AI Ethics, Algorithmic Literacy) zaman içinde nasıl bir tematik evrim geçirmiştir?

Bu alandaki bilgi üretimi hangi yazarlar, kurumlar ve ülkeler arası iş birliği ağları etrafında kümelenmektedir?

Mevcut literatürde henüz yeterince incelenmemiş olan araştırma boşlukları ve gelecekteki müfredat çalışmalarını şekillendirecek yükselen temalar nelerdir?

Bu araştırmanın temel önemi; iletifim disiplininin teknolojik determinizm kısılacından kurtulup pedagojik uyum zeminine geçişini, 2018-2026 yılları arasındaki kritik eşikte analiz etmesidir. Çalışma, bu dönüşümü nicel verilerle haritalandırarak eğitimciler ve politika yapıcılar için kuramsal tartışmaların ötesinde, stratejik ve veriye dayalı bir yol haritası sunmaktadır.

Bu çalışmada, bir araştırma alanını yenilikçi ve anlamlı bir şekilde ilerletmek adına sağlam temeller oluşturan, araştırmacılara genel bir bakış açısı sunarak bilgi boşluklarını belirleme ve yeni fikirler türetme olanağı sağlayan nicel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz tercih edilmiştir (Donthu vd., 2021, s. 285). Söz konusu yöntem, incelenen disiplinin sadece 'ne' söylediğini değil, aynı zamanda 'nasıl' bir ağ yapısına sahip olduğunu nesnel verilerle ortaya koymaktadır (Zawacki-Richter vd., 2019). Son yıllarda iletifim bilimlerinin çok boyutlu yapısını anlamlandırmada stratejik bir araç haline gelen bibliyometrik haritalama; Linden (2017)'in algoritmik gazetecilik üzerine temellendirdiği öncü analizlerden Segado-Boj (2020)'un sosyal medya-gazetecilik etkileşimi incelemelerine, Banshal vd. (2022)'nin küresel dijital gazetecilik trendlerinden Carrillo-Tato vd. (2025)'nin doktora iletifim programlarının evrimine odaklanan çalışmalarına kadar geniş bir yelpazede karşılık bulmaktadır. Özellikle YZ odaklı bibliyometrik araştırmaların gösterdiği ivme (Ho ve Wang, 2020), disiplinin teknolojik dönüşüme verdiği pedagojik ve yapısal tepkiyi literatürde daha görünür kılarak bu yöntemin güncelliğini pekiştirmektedir.

Araştırmanın veri seti, sosyal bilimler alanında yüksek prestijli literatürü kapsaması nedeniyle Web of Science (WoS) veri tabanı üzerinden, 'Communication' (İletifim) kategorisi filtrelenerek oluşturulmuştur. Araştırmanın tekrarlanabilirliğini ve şeffaflığını güçlendirmek amacıyla arama stratejisinde kullanılan Boolean sorgusu metin başlığı, özeti ve anahtar kelimelerini kapsayacak şekilde (TS / Topic) kurgulanmıştır. Sorguda; teknolojiye ilişkin terimler ("Generative AI" OR "Generative Artificial Intelligence" OR "Artificial Intelligence" OR "AI" OR "ChatGPT" OR "GPT") ile eğitim ve pedagoji odaklı terimler ("Curriculum" OR "Pedagogy" OR "Journalism Education" OR "PR Education" OR "Public Relations Education" OR "Advertising Education" OR "Communication Pedagogy") AND mantıksal operatörü ile ilişkilendirilmiştir.

Web of Science veri tabanında yürütölen tam arama sorgusu şu şekildedir:

TS= ("Generative AI" OR "Generative Artificial Intelligence" OR "Artificial Intelligence" OR "AI" OR "ChatGPT" OR "GPT") AND ("Curriculum" OR "Pedagogy" OR "Journalism Education" OR "PR Education" OR "Public Relations Education" OR "Advertising Education" OR "Communication Pedagogy"))

Veri toplama süreci kapsamında, 25 Şubat 2026 tarihinde gerçekleştirilen tarama sonucunda; GPT modellerinin doğuşuyla başlayan otomasyon tartışmalarından (2018) ÜYZ entegrasyonunun güncel aşamasına (25 Şubat 2026) kadar olan süreci kapsayan bu çalışmada, 2026 yılına ait veriler de analize dahil edilmiştir. Ancak veri toplama tarihinin niteliği gereği, 2026 yılı verilerinin tüm yılı değil, yalnızca yılın ilk iki ayını temsil ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmada literatürün panoramik bir görüntüsünü sunabilmek amacıyla doküman türü kısıtlamasına gidilmemiş; araştırma makalelerinin yanı sıra kitap incelemeleri, editör notları ve bildiri özetleri gibi tüm yayın türleri analize dahil edilmiştir.

Belirlenen bu genişletilmiş kriterler sonucunda ulaşılan 129 çalışma, tam kayıt ve kaynakça bilgileriyle birlikte dışa aktararak R programlama dili tabanlı RStudio yazılımına aktarılmıştır. Verilerin analiz ve görselleştirme sürecinde, bibliyometrik haritalandırma alanında gelişmiş bir araç olan Bibliometrix R-Package ve onun etkileşimli arayüzü Biblioshiny kullanılmıştır (Aria ve Cuccurullo, 2017). Elde edilen literatür hacmi ve türsel çeşitlilik, iletifim eğitiminde YZ konusuna dair derinlemesine bir ağ analizi gerçekleştirmeye

ve alanın çekirdek kümesini bütüncül bir perspektifle incelemeye metodolojik olarak uygun bir zemin sunmaktadır (Kobran vd., 2020). ÜYZ'nin iletifim müfredatına ve pedagojisine entegrasyonu, literatürde oldukça yeni bir gelişim alanıdır. Özellikle 2022 sonrasında ivme kazanan bu alan, henüz olgunlaşma aşamasında olan bir yükselen tema niteliğindedir. Pavlik (2023) ve Sullivan vd. (2024) gibi öncülerin belirttiği üzere, bu kadar kısa bir zaman diliminde üretilen 129 nitelikli çalışma, alanın mevcut tüm akademik üretimini ve entelektüel sınırlarını yansıtmak için yeterli bir hacim sunacağı düşünölmektedir.

Bulgular

WoS veri tabanı üzerinden gerçekleştirilen tarama sonucunda, 'iletifim eğitimi' odağında üretilen toplam 129 akademik çalışma bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Coğrafi dağılım incelendiğinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin 75 yayınlı literatüre domine ettiği ve alandaki en üretken ülke konumunda olduğu görölmektedir. Bu baskınlık dergi bazlı verilerle de desteklenmekte; nitekim en fazla yayın yapan ilk 10 dergiden 9'unun ABD merkezli olduğu anlaşılmaktadır. Küresel ölçekteki bu sıralamayı, 8 akademik çalışma ile Hindistan takip etmektedir; bu noktada Indian Institute of Management Lucknow'un kurumsal bazda öne çıkan katkısı dikkat çekicidir. Atıf sayıları bakımından yapılan değerlendirmede ise ölkelerin etki değerleri; Amerika Birleşik Devletleri (289), Hindistan (22), Avustralya (11), Kanada (8) ve Güney Afrika (7) şeklinde sıralanmaktadır. Literatürün entelektüel yapısını ve gelişim seyrini ortaya koyan diğer veriler, takip eden bölümlerde tablolar ve görselleştirme araçları aracılığıyla detaylandırılmıştır. Bu kapsamda, iletifim eğitimi araştırmalarının kronolojik gelişimini yansıtan yıllara göre dağılım grafiği Şekil 1'de sunulmuştur.

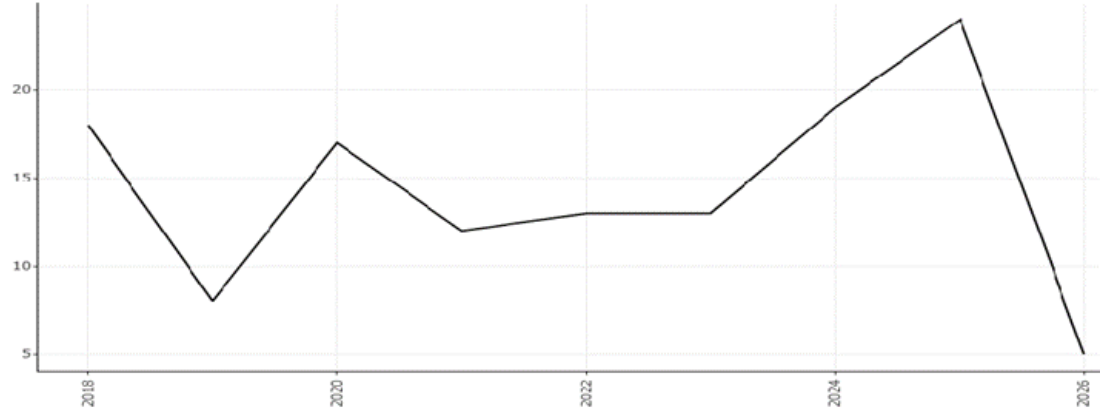

Şekil 1. Veri setine ilişkin temel bilgiler

Şekil 1'de, 2018–2026 dönemini kapsayan veri setine ait betimsel istatistikler sunulmaktadır. İncelemeye konu olan 129 doküman, toplam 42 farklı kaynaktan yayımlanmıştır. Veri setinde doküman başına düşen ortalama atıf sayısı 4,78; ortalama makale yaşı ise 3,99 olarak hesaplanmıştır. Toplam 250 yazarın katkı sağladığı kümede, doküman başına düşen yazar sayısı 2,31'dir. Uluslararası ortak yazarlık oranı ise %4,65 seviyesindedir. Ayrıca, incelenen dokümanlarda toplam 388 özgün anahtar kelime kullanıldığı ve bu çalışmaların toplam 4.624 referansa dayandığı görölmektedir.

Grafik 1 incelendiğinde, iletifim eğitimi ve yapay zeka (YZ) kesişimindeki akademik üretimin 2018-2025 yılları arasında artış eğiliminde olduğu görölmektedir. 2018 yılında 18 yayınlı başlayan süreç, 2019'da düşüş kaydetmiş ve 2020 yılında 17 yayına ulaşmıştır. 2022 ve 2023 yıllarında 13'er yayınlı stabil bir seyir izleyen literatür, en yüksek yayın sayısına 2024 (19 yayın) ve 2025 (24 yayın) yıllarında ulaşmıştır. 2026 yılında gözlemlenen sayısal azalma ise verilerin toplandığı tarih itibarıyla ilgili yılın henüz tamamlanmamış olmasından kaynaklanan teknik bir kısıtlılıktır. Veriler, Şekil 1'de sunulan ortalama atıf oranı (4,783) ve özgün anahtar kelime sayısı (388) ile birlikte değerlendirildiğinde, yayın hacmindeki artışa kavramsal çeşitliliğin de eşlik ettiğini göstermektedir.

Grafik 1. Yıllara
göre yıllık bilimsel
üretim dağılımı

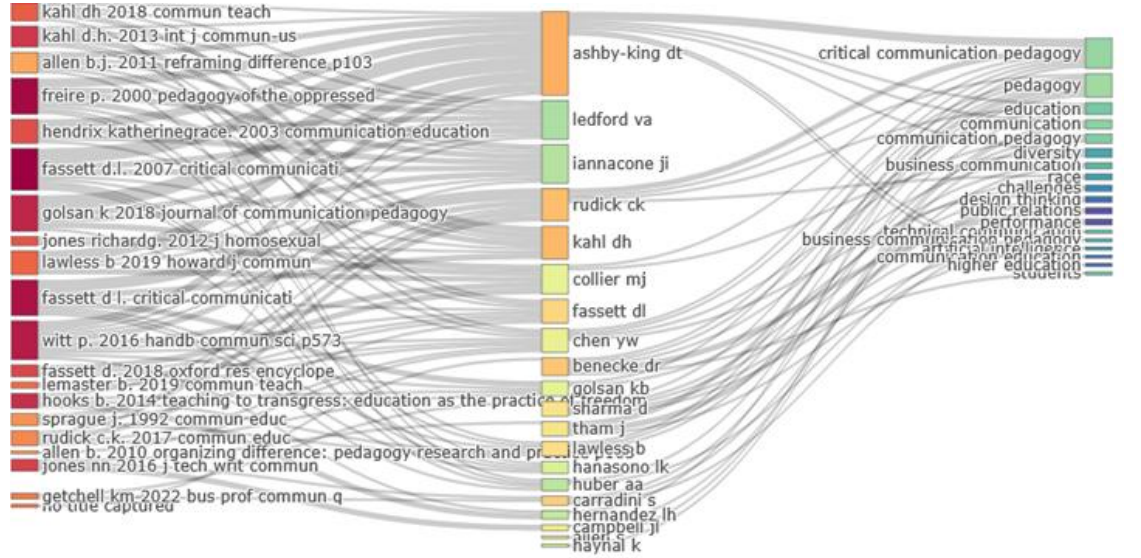

Tablo 1. Araştırmaların yayın
türlerine göre dağılımı

Yayın Türü	Yayın Sayıları
Makale	106
Konferans Bildirisi	9
Kitap Bölümü	3
Editöre Mektup	8
Kitap İncelemesi	3

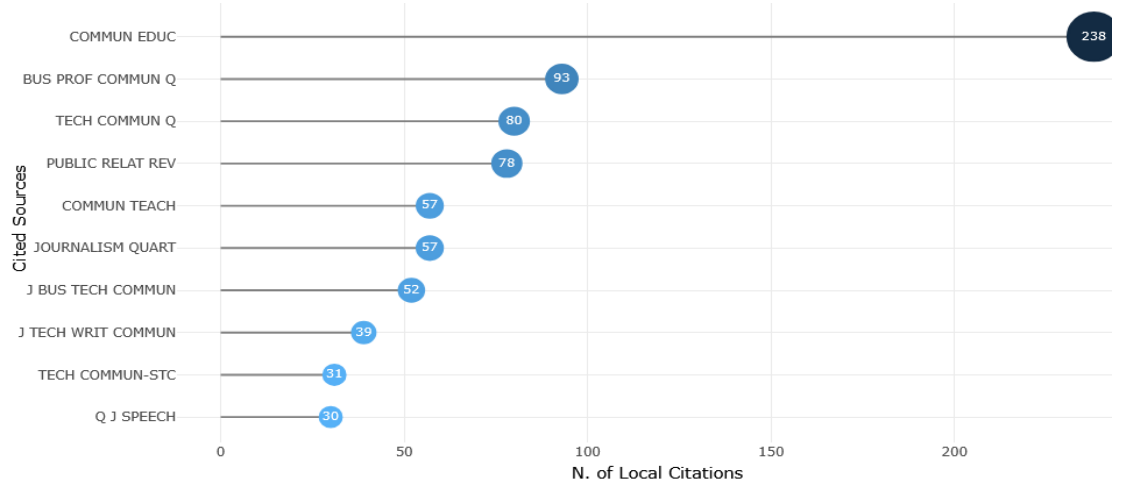
İletişim eğitimi konulu 129 akademik çalışmaya ilişkin veriler incelendiğinde, en fazla yayın türünün makale (106) olduğu gözlemlenirken diğer yayın türlerinin 9'u konferans bildirisi, 8'i editöre mektup, 3'er adet diğer iki çalışma ise kitap bölümü/inceleme olduğu görülmektedir.

Grafik 2. Üçlü alan
diyagramı

Grafik 2'de sunulan üçlü alan diyagramı (Sankey diagram); referanslar (sol sütun), aktif yazarlar (orta sütun) ve tematik anahtar kelimeler (sağ sütun) arasındaki akış ve ilişkileri göstermektedir. Diyagramın sol sütununda en sık atıf alan kaynaklar olarak Freire (2010), Fassett ve Warren (2007) ile Hendrix (2003) öne çıkmaktadır. Orta sütunda yer alan Ashby-King DT, Ledford VA ve Rudick CK gibi yazarların, söz konusu temel referanslar ile sağ sütundaki *Eleştirel İletişim Pedagojisi*, *Yapay Zeka* ve *Tasarım Odaklı Düşünme* gibi kavramsal kümeler arasında bağlantı kurduğu görülmektedir.

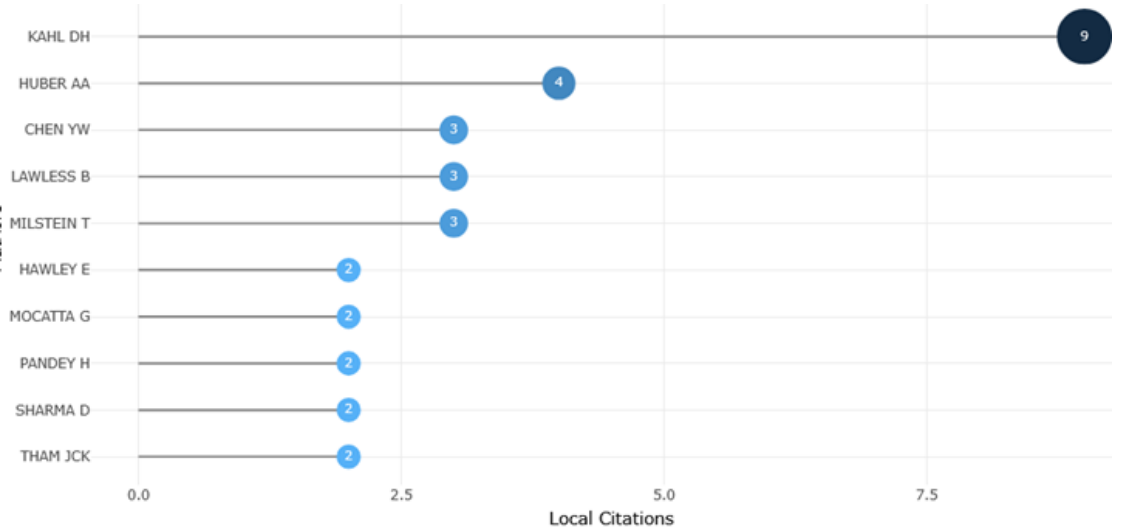
Grafik 3. En çok atıf alan dergiler

Grafik 3, veri setini oluşturan 129 çalışmanın atıf yaptığı temel akademik mecraları ve atıf sayılarını sunmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, *Communication Education (Commun Educ)* dergisi 238 atıf ile en çok atıf alan kaynak konumundadır. Bu dergiyi *Business and Professional Communication Quarterly (Bus Prof Commun Q)* 93 atıf ve *Technical Communication Quarterly (Tech Commun Q)* 80 atıf ile izlemektedir. Sıralamada ayrıca *Public Relations Review (Public Relat Rev)* ve *Journalism & Mass Communication Quarterly (Journalism Quart)* gibi dergiler yer almaktadır.

Elde edilen bu veriler kuramsal açıdan değerlendirildiğinde; iletişim eğitiminde yapay zeka entegrasyonu tartışmalarının genel iletişim kuramlarının yanı sıra iş iletişimi, teknik iletişim, halkla ilişkiler ve gazetecilik gibi profesyonel uygulama alanlarının pedagojik pratiklerinden de beslendiği görülmektedir. Özellikle teknik ve mesleki iletişim dergilerinin ön planda olması, alandaki literatürün uygulamalı iletişim pedagojisine dayandığını ortaya koymaktadır.

Grafik 4. En çok atıf alan kişiler

Grafik 4'te sunulan yerel atıf analizi sonuçlarına göre, Kahl DH 9 yerel atıf ile listenin ilk sırasında yer almaktadır. Kahl'ı sırasıyla Huber AA (4 atıf) ile Chen YW, Lawless B ve Milstein T (3'er atıf) izlemektedir. Elde edilen sayısal veriler kuramsal açıdan değerlendirildiğinde; grafik genelindeki görece düşük atıf sayıları, konunun iletişim pedagojisi literatüründe yeni bir araştırma alanı olması ve yayınların ağırlıklı olarak yakın döneme (2022-2025) tarihlenmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu tablo, alandaki atıf ağlarının henüz biçimlenme aşamasında olduğuna işaret etmektedir. Buna karşın, Kahl DH ve beraberindeki yazarların öne çıkması, eleştirel iletişim pedagojisi ve sosyal adalet odaklı yaklaşımın, yapay zekaya dair güncel tartışmaların teorik zemininde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Tablo 2. Araştırmaların
yayımlandıkları kurumlara
göre dağılımları

Kurum	Yayınlar
Arizona State University	15
Texas Tech University	11
Behrend Coll	8
Indian Institute Management Lucknow	8
University Maine	8
University Northern Iowa	8
University Texas Dallas	8
San Jose State University	7
University South Florida	7
Depaul University	6

Tablo 2, iletifim eğitimi ve yapay zeka çalışmalarına en fazla katkı sağlayan kurumların dağılımını ortaya koymaktadır. Analiz sonuçlarına göre *Arizona State University* 15 makale ile veri setinde ilk sırada yer alırken, onu *Texas Tech University* (11 makale) takip etmektedir. Listede yer alan *Indian Institute of Management Lucknow*, *University of Maine*, *University of Northern Iowa* ve *University of Texas Dallas* ise 8'er çalışma ile öne çıkan diğer kurumlardır. Kurumsal düzeydeki bu tablo, YZ ve eğitim teknolojileri odaklı akademik üretimin ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri merkezli üniversiteler bünyesinde yoğunlaştığını, ancak Hindistan (IIM Lucknow) gibi farklı coğrafyalardan gelen katkılarla alanın küresel bir yayılım kazanmaya başladığını göstermektedir. Söz konusu kurumsal çeşitlilik, konunun tek bir akademik çevreyle sınırlı kalmayıp farklı pedagojik ekollerden gelen üniversiteler tarafından geniş bir düzlemde tartışıldığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Ülkelerin
bilimsel üretimi

Sıra	Ülke	Frekans (F)
1	USA	289
2	India	22
3	Australia	11
4	Canada	8
5	South Africa	7
6	UK	6
7	Vietnam	4
8	Iran	4

Tablo 3 incelendiğinde, akademik yayın üretimin merkezinde önemli bir farkla Amerika Birleşik Devletleri'nin yer aldığı görölmektedir (289 yayın). ABD'yi sırasıyla Hindistan (22 yayın) ve Avustralya (11 yayın) takip ederken; Türkiye, mevcut veri setinde tespit edilen 2 yayın ile en çok üretim yapan ilk on ülke arasında yer almamıştır. Ülke bazlı bu dağılım, YZ teknolojilerinin geliştirilmesi ve eğitim müfredatına entegrasyonu süreçlerinde ABD'nin öncü bir rol üstlendiğini, bununla birlikte konunun Asya-Pasifik bölgesinde de kayda değer bir karşılık bulduğunu göstermektedir. Türkiye'ye ait yayın sayısının görece sınırlı kalması ise iletifim eğitiminde YZ teknolojilerinin pedagojik bir araştırma nesnesi olarak yerel literatürde henüz gelişme aşamasında olduğuna ve küresel üretim hacmine ulaşılması için daha fazla akademik çalışmaya gereksinim duyulduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4. Araştırmada en sık geçen kelimeler

Words	Occurrences
Pedagogy	23
Critical Communication Pedagogy	20
Communication	16
Communication Pedagogy	13
Education	13
Students	7
Technical Communication	7
Business Communication	6
Business Communication Pedagogy	6

Tablo 4'te sunulan anahtar kelime dağılımına bakıldığında, literatürde en fazla öne çıkan kavramların *Pedagoji* (23 çalışma) ve *Eleştirel İletişim Pedagojisi* (20 çalışma) olduğu görülmektedir. *İletişim Pedagojisi* ve *Eğitim* kavramları 13'er çalışmada yer alırken; *Teknik İletişim* 7, *Öğrenciler* 7 ve *İş İletişimi* 6 çalışmada kullanılmıştır. Kavramsal düzeydeki bu dağılım, YZ tartışmalarının yalnızca teknolojik bir araç kullanımı olarak ele alınmadığını, aksine kuramsal bir eğitim felsefesi ve eleştirel bir perspektif üzerinden yürütüldüğünü göstermektedir. *Teknik İletişim* ve *İş İletişimi* gibi kavramların varlığı, YZ entegrasyonunun profesyonel uygulama alanlarında somut karşılıklar bulduğuna işaret ederken; *Öğrenciler* kavramının öne çıkması, araştırmaların merkezine öğrenme süreçlerini ve öğrenci odaklı deneyimleri yerleştirdiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 2. Literatürdeki kavramsal odak noktaları ve kelime bulutu analizi

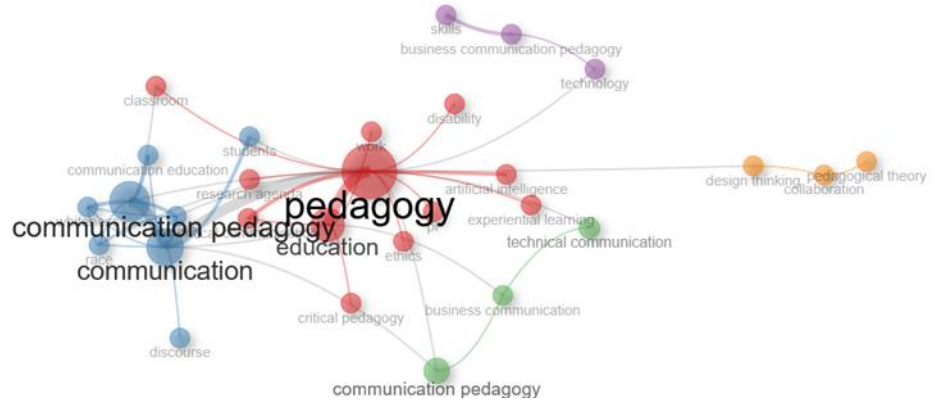
Şekil 2'de sunulan kelime bulutu analizi, iletişim eğitimi ve yapay zeka eksenindeki akademik tartışmaların yoğunlaştığı tematik alanları görselleştirmektedir. Görselde en büyük ve merkezi figürler olarak pedagoji, iletişim ve eğitim kavramları öne çıkarken; yapay zeka, tasarım odaklı düşünme ve teknoloji gibi terimler ikincil derecede yer almaktadır. Görseldeki bu hiyerarşik yapı, Tablo 4'te sunulan anahtar kelime dağılımını nitel olarak destekler niteliktedir. Kavramsal yoğunlaşma değerlendirildiğinde, literatürün YZ entegrasyonunu yalnızca teknik bir araç kullanımı olarak değil; öğrenci deneyimini, eleştirel iletişim pedagojisini ve iş iletişimi pratiklerini merkeze alan bütüncül bir eğitim felsefesi üzerinden ele aldığı anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım, literatürde sıklıkla başvuru alan Freire (2010) ile Fassett ve Warren'ın (2007) iletişim eğitimindeki güç dinamiklerini ve eleştirel süzgeci vurgulayan kuramsal perspektifleriyle de paralellik göstermektedir.

Tablo 5. Literatürdeki
eğilim gösteren konular

Kavram (Term)	Frekans	İlk Çeyrek (Q1)	Medyan Yıl	Son Çeyrek (Q3)
Race	5	2018	2019	2020
Technical Communication	7	2020	2021	2024
Pedagogy	23	2020	2022	2024
Critical Communication Pedagogy	20	2020	2022	2024
Communication Pedagogy	13	2020	2022	2024
Communication	16	2022	2023	2024
Education	13	2020	2024	2025
Students	7	2020	2024	2025
Business Communication	6	2024	2024	2026

Tablo 5, incelenen dönemde (2018–2026) öne çıkan kavramların zamansal dağılımını ve eğilimlerini göstermektedir. Veriler incelendiğinde; 2018–2020 aralığında Irk kavramının gündemde olduğu, 2020–2022 yılları arasında ise *Pedagoji*, *Eleştirel İletişim Pedagojisi* ve *İletişim Pedagojisi* terimlerinin medyan yılının 2022 olarak gerçekleştiği görülmektedir. 2024 yılından itibaren ise eğilimin *Eğitim*, *Öğrenciler* ve medyan yılı 2024 olan *İş İletişimi* kavramlarına doğru kaydığı tespit edilmiştir. Zamansal boyuttaki bu kırılmalar, iletişim eğitimi ve YZ literatürünün geçirdiği paradigma değişimine işaret etmektedir. 2020–2022 dönemindeki odaklanma, alandaki ilk tartışmaların Freire (2010) ile Fassett ve Warren (2007) tarafından temsil edilen eleştirel pedagoji gelenekleri üzerinden şekillendiğini göstermektedir. 2024 sonrasında *İş İletişimi* ve *Öğrenciler* gibi kavramların öne çıkması ise konunun yalnızca kuramsal bir tartışma olmaktan çıkıp, profesyonel iletişim pratikleri ve öğrenme süreçleri ekseninde somut bir uygulama alanına evrildiğini ortaya koymaktadır.

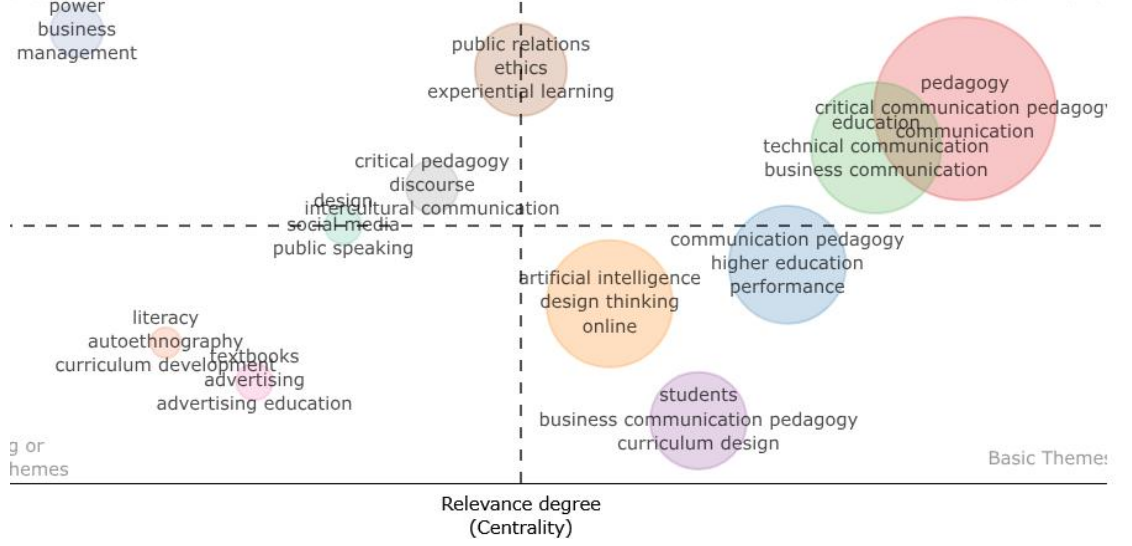
Şekil 3. Kelimelerin
ortak geçiş ağı

Şekil 3'te sunulan anahtar kelimelerin ortak geçiş ağı (co-occurrence network), literatürdeki kavramsal kümelenmeyi ve bu kümeler arasındaki ilişkileri görselleştirmektedir. Ağın merkezinde pedagoji düğümü yer alırken; mavi kümede eleştirel iletişim pedagojisi ve iletişim pedagojisi, yeşil ve mor kümelerde iş iletişimi ile teknik iletişim, kırmızı kümede ise yapay zeka ve deneyimsel öğrenme kavramlarının yoğunlaştığı görülmektedir. Bu ağ yapısı, alandaki teknolojik tartışmaların pedagojik bir temel üzerine inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Mavi kümedeki odaklanma, YZ tartışmalarının Warren (2008) tarafından vurgulanan sınıf içi güç dinamikleri ve kimlik inşası süreçleriyle ilişkilendirildiğine işaret ederken; yeşil ve mor alanlardaki kümelenme, Moore'un (2018) mesleki iletişimdeki retoriksel dönüşüm çerçevesiyle paralellik göstermektedir. Kırmızı kümedeki güçlü bağ ise YZ'nin müfredatı entegrasyonunda teorik anlatımdan ziyade deneyimsel uygulamaların ön planda tutulduğunu,

böylece teknolojik yeniliklerin eleştirel iletişim pedagojisi süzgecinden geçirilerek literatürde konumlandırıldığını göstermektedir.

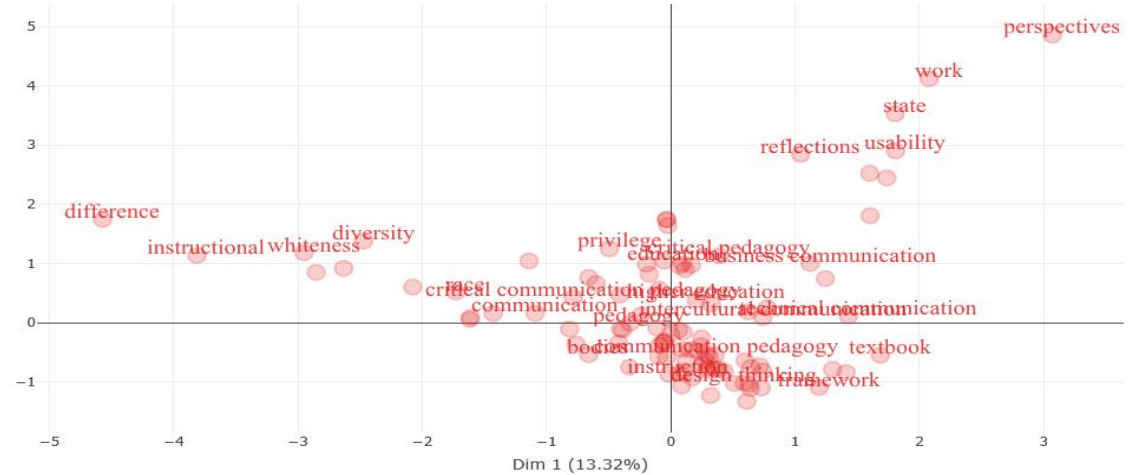
şekil 4. Tematik harita

şekil 4'te sunulan tematik harita analizi; kavramların yoğunluk ve merkezilik eksenlerindeki konumlarına göre motor, temel, niş ile yükselen veya sönümlenen temalar olarak sınıflandırılmasıyla elde edilmiştir. Haritanın sağ üst kadranda yer alan pedagoji, eleştirel iletişim pedagojisi ve iletişim kavramları motor temaları oluştururken; sağ alt kadranda yapay zeka, tasarım odaklı düşünme ve çevrim içi başlıkları temel temalar kadranda yer almaktadır. Sol üst kadranda halkla ilişkiler, etik ve deneyimsel öğrenme niş temalara; sol alt kadranda okuryazarlık, ders kitapları ve müfredat geliştirme ise yükselen veya sönümlenen temalara karşılık gelmektedir.

Kadrana bazındaki bu dağılım, YZ olgusunun iletişim pedagojisinde gelişmekte olan temel bir tartışma alanı olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte yapay zeka ve tasarım odaklı düşünme gibi teknik terimlerin temel temalarda yer alması, konunun asıl olgunlaşmış ve yön verici boyutunun halen motor temalar kadranda eleştirel pedagoji ve iletişim kuramları etrafında biçimlendiğini ortaya koymaktadır.

şekil 5. Faktör analizi

şekil 5'te sunulan faktör analizi, iletişim eğitimi ve yapay zeka literatüründeki kavramsal yapının ana eksenlerini görselleştirmektedir. Eksenler üzerindeki dağılıma bakıldığında; yatay eksenin sol tarafında farklılık, beyazlık, çeşitlilik ve ırk kavramları, merkeze yakın bölgede pedagoji, eğitim, iletişim ve eleştirel iletişim pedagojisi terimleri, sağ tarafında ise iş iletişimi, teknik iletişim, tasarım odaklı düşünme ve kullanılabilirlik boyutları yer almaktadır. Dikey

edildiğini göstermektedir. Bu durum, YZ entegrasyonunun sadece teknik bir beceri kazandırılması olarak değil; sınıf içi güç dinamiklerini, kimlik inşasını, erişilebilirliği ve etik boyutları sorgulayan kuramsal bir eğitim felsefesi üzerinden yürütüldüğünü doğrulamaktadır.

Diğer taraftan, kelime bulutu, ortak geçiş ağı ve faktör analizi sonuçları, literatürün stratejik bir denge üzerinde konumlandığını göstermektedir. Ağ yapısında *Yapay Zeka* ile *Deneyimsel Öğrenme* arasında tespit edilen güçlü bağ, müfredat dönüşümünde teorik anlatımdan ziyade öğrenci deneyimini merkeze alan uygulamalı süreçlerin ön plana çıktığını ortaya koymaktadır. Kavramların zamansal analizi incelendiğinde ise 2020–2022 döneminde yoğunlaşan eleştirel-kuramsal sorgulamaların, 2024 yılından itibaren yerini *İş İletişimi*, *Teknik İletişim* ve *Tasarım Odaklı Düşünme* gibi alanlara bıraktığı görülmektedir. Bu kavramsal kayma, yapay zekanın iletişim eğitiminde yalnızca soyut bir tartışma konusu olmaktan çıkarak, profesyonel pratiklerde ve mesleki iletişim süreçlerinde somut bir pedagojik gerekliliğe dönüştüğünü göstermektedir.

Bu çalışmayı mevcut literatürden ayıran temel özgünlük; YZ olgusunu araçsal bir teknoloji okuryazarlığı sınırına hapsedmeyip, iletişim pedagojisinin tarihsel ve eleştirel mirasıyla kurduğu epistemolojik bağları bibliyometrik kanıtlarla görünür kılmasıdır. Ashby-King (2021) ve Ledford (2021) gibi yazarların vurguladığı teorik çerçevelerle desteklenen bu yaklaşım, YZ'nin iletişim eğitimindeki yerini pedagojik bir araç olmanın ötesinde, insan odaklı ve öğrenci deneyimini dönüştüren felsefi bir parametre olarak konumlandırmaktadır.

Çalışmanın barındırdığı temel sınırlılık, veri setinin belirli uluslararası indekslerle sınırlandırılmış olması ve 2026 yılına ait verilerin yılın henüz tamamlanmaması sebebiyle kısmi bir tablo sunmasıdır. Ayrıca alandaki uluslararası ortak yazarlık ve kurumlar arası iş birliği oranlarının görece düşük seyretmesi, literatürün küresel kolektif üretim ağlarını henüz tam anlamıyla olgunlaştıramadığına işaret etmektedir. Bu sınırlılıklar ışığında, gelecek araştırmalar için şu öneriler sunulabilir: YZ pedagojisinin henüz gelişme aşamasında olduğu Türkiye gibi ülkelerde, kuramsal tartışmaların yanı sıra sınıf içi uygulamaları, müfredat güncellemelerini ve öğrenci/ akademisyen algılarını inceleyen ampirik ve nitel çalışmalar teşvik edilebilir. İletişim akademisyenlerinin bilgisayar bilimleri, eğitim teknolojileri ve etik uzmanlarıyla ortak yürüteceği uluslararası nitelikteki disiplinlerarası projeler, alandaki küresel ağların güçlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. YZ araçlarının mesleki iletişimdeki uzun vadeli etkilerini takip edebilmek adına, önümüzdeki dönemlerde farklı veri tabanlarını da kapsayan boylamsal ve nitel-nicel karma araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Yazar Katkısı / Author Contribution

Yazar çalışmanın tamamından sorumludur / The author is responsible for the entire work.

Finansman ve Teşekkür / Funding and Acknowledgements

Uygulanamaz / Not applicable.

Çıkar çatışması / Disclosure statement

Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir / The author report there are no competing interests to declare.

Etik kurul beyanı / Ethics committee declaration

Uygulanamaz / Ethics committee declaration not applicable

Yapay zeka beyanı / Artificial intelligence declaration

Makale metninin hazırlanma sürecinde; anlatım bozukluklarının giderilmesi ve akademik terminolojinin kontrolü amacıyla üretken YZ aracı Gemini'den dilsel destek alınmıştır. Söz konusu teknoloji, çalışmanın entelektüel içeriğini veya temel bulgularını üretmek için kullanılmamış; sadece dilsel düzenleme aracı olarak işlev görmüştür. Çalışmanın tüm sorumluluğu yazara aittir.

During the preparation of the manuscript, linguistic support was received from the generative AI tool Gemini to eliminate narrative errors and verify academic terminology. The technology in question was

not utilized to generate the intellectual content or core findings of the study; it functioned solely as a linguistic editing tool. The author bears full responsibility for the study.

Veri erişilebilirliği / Availability of data

Uygulanamaz / Data sharing not applicable.

Orcid

Recep Altay <https://orcid.org/0000-0001-9250-3382>

Kaynakça

- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Banshal, S. K., Verma, M. K., & Yuvaraj, M. (2022). Quantifying global digital journalism research: A bibliometric landscape. *Library Hi Tech*, 40(5), 1337–1358. <https://doi.org/10.1108/LHT-01-2022-0083>
- Brundage, M., Avin, S., Clark, J., Toner, H., Eckersley, P., Garfinkel, B., Dafoe, A., Scharre, P., Zeitzoff, T., Filar, B., & Amodei, D. (2018). *The malicious use of artificial intelligence: Forecasting, prevention, and mitigation* (arXiv:1802.07228). *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1802.07228>
- Carrillo-Durán, M. V., & Tato-Jiménez, J. L. (2025). Doctoral programs in communication in Spain: Current situation and research trends. *Index.comunicación*, 15(2).
- Caswell, D., & Dörr, K. (2018). Automated journalism 2.0: Event-driven narratives: From simple descriptions to real stories. *Journalism Practice*, 12(4), 477–496. <https://doi.org/10.1080/17512786.2017.1320773>
- Cotton, D. R., Cotton, P. A., & Shipway, J. R. (2024). Chatting and cheating: Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT. *Innovations in Education and Teaching International*, 61(2), 228–239. <https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2190148>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Fassett, D. L., & Warren, J. T. (2007). *Critical communication pedagogy*. SAGE Publications.
- Floridi, L. (2014). *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. Oxford University Press.
- Freire, P. (2010). *Pedagogy of the oppressed* (M. B. Ramos, Trans.; 30th anniversary ed.). Continuum.
- Graefe, A. (2016). *Guide to automated journalism*. Tow Center for Digital Journalism.
- Grassini, S. (2023). Shaping the future of education: Exploring the potential and consequences of AI and ChatGPT in educational settings. *Education Sciences*, 13(7), Article 692. <https://doi.org/10.3390/educsci13070692>
- Guzman, A. L., & Lewis, S. C. (2020). Artificial intelligence and communication: A human-machine communication research agenda. *New Media & Society*, 22(1), 70–86. <https://doi.org/10.1177/1461444819858691>
- Ho, Y. S., & Wang, M. H. (2020). A bibliometric analysis of artificial intelligence publications from 1991 to 2018. *COLLNET Journal of Scientometrics and Information Management*, 14(2), 369–392. <https://doi.org/10.1080/09737766.2021.1918032>
- Kieslich, K., Keller, B., & Starke, C. (2022). Artificial intelligence ethics by design: Evaluating public perception on the importance of ethical design principles of artificial intelligence. *Big Data & Society*, 9(1). <https://doi.org/10.1177/20539517221092956>
- Kobran, S., Delen, D., & Kusiak, A. (2020). Bibliometric and network analysis of sustainability research. *Sustainability*, 12(3), Article 1017. <https://doi.org/10.3390/su12031017>

- Linden, T. C. G. (2017). Algorithms for journalism: The future of news work. *The Journal of Media Innovations*, 4(1), 60–76. <https://doi.org/10.5617/jmi.v4i1.2420>
- Luckin, R. (2018). *Machine learning and human intelligence: The future of education for the 21st century*. UCL Institute of Education Press.
- Mejias, U. A., & Couldry, N. (2019). Datafication. *Internet Policy Review*, 8(4). <https://doi.org/10.14763/2019.4.1428>
- Mills, A., Bali, M., & Eaton, L. (2023). How do we respond to generative AI in education? Open educational practices give us a framework for an ongoing process. *Journal of Applied Learning & Teaching*, 6(1), 16–30. <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.34>
- Mohamed, S., Png, M. T., & Isaac, W. (2020). Decolonial AI: Decolonial theory as sociotechnical foresight in artificial intelligence. *Philosophy & Technology*, 33(4), 659–684. <https://doi.org/10.1007/s13347-020-00405-8>
- Mollick, E. R., & Mollick, L. (2023). *Assigning AI: Seven approaches for students, with prompts* (arXiv:2306.10052). arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2306.10052>
- Moore, K. R., & Richards, D. P. (Eds.). (2018). *Posthuman praxis in technical communication*. Routledge.
- Narin, B., Firat, F., Firat, D., & Ayaz, B. (2017). Büyük veri ve gazetecilik ilişkisi bağlamında veri gazeteciliği. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 215–235. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.5.003.x>
- Noble, S. U. (2018). *Algorithms of oppression: How search engines reinforce racism*. New York University Press.
- Pavlik, J. V. (2019). *Journalism in the age of virtual reality: How experiential media are transforming news*. Columbia University Press.
- Pavlik, J. V. (2023). Collaborating with ChatGPT: Considering the implications of generative artificial intelligence for journalism and media education. *Journalism & Mass Communication Educator*, 78(1), 84–93. <https://doi.org/10.1177/10776958221149577>
- Postman, N. (2011). *Technopoly: The surrender of culture to technology*. Vintage.
- Segado-Boj, F. (2020). Research on social media and journalism (2003–2017): A bibliometric and content review. *Transinformação*, 32, Article e180096. <https://doi.org/10.1590/1678-9865202032e180096>
- Selwyn, N. (2021). *Education and technology: Key issues and debates* (3rd ed.). Bloomsbury Publishing.
- Van Dijck, J., Poell, T., & De Waal, M. (2018). *The platform society: Public values in a connective world*. Oxford University Press.
- Veglis, A., & Maniou, T. A. (2019). Chatbots on the rise: A new narrative in journalism. *Studies in Media and Communication*, 7(1), 1–6. <https://doi.org/10.11114/smc.v7i1.4076>
- Wachter, S., & Mittelstadt, B. (2019). A right to reasonable inferences: Re-thinking data protection law in the age of big data and AI. *Columbia Business Law Review*, 2019(2), 494–620.
- Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). *Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policymaking* (Council of Europe Report DGI(2017)09). Council of Europe.
- Warren, J. T. (2008). Performing difference: Repetition in context. *Journal of International and Intercultural Communication*, 1(4), 290–308. <https://doi.org/10.1080/17513050802344670>
- White, J., Fu, Q., Hays, S., Sandborn, M., Olea, C., Gilbert, H., Elnashar, A., Spencer-Smith, J., & Schmidt, D. C. (2023). *A prompt pattern catalog to enhance prompt engineering with ChatGPT* (arXiv:2302.11382). arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2302.11382>
- Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education: Where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16, Article 39. <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>